

Տարեկան գինը 10 բուլբ, կէս տարվանը 6 բուլբ:

Յիճիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի

Тифлисъ. Редакція „Мшакъ“

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թիւրքերի և Եւրոպայ: — Նեքքին տեսու-
թիւն: Նամակ Գանձակից: Նամակ Սիմֆերո-
պոլից: Նամակ Գուլթայից: Նամակ Ախալքա-
ւան: Նամակ Խաբաբից: Նամակ Խաբաբից:
Նամակ Խաբաբից: Նեքքին լուրեր: — Արտա-
քին տեսութիւն: Թիւրքերից Նայերը, Աւա-
րո-Ունգարիա: Արաքսին լուրեր: «Աշակի»
հեռագրիչներ: — Յայտարարութիւններ: — Տեղեկա-
ցոյց:

ԹԻՒՐԿԻԱ ԵՒ ԵՒՐՕՊԱ

Ինչ որ Բերլինի կոնգրեսի մեջ
յարուցվեցաւ հայոց խնդիրը, լորդ
Բիկոնսֆիլդ արտասանեց իր երե-
ւելել խօսքերը թէ՛ Թուրքիան
արդէն բաւական գնաւեցաւ, չը
պէտք է նրանից ասիական նա-
հանդները խլել... Յունաստանին
նոյնպէս պատասխանեցին՝ սովո-
րիւր համբերել: Բուլղարիային նոյն-
պէս աշխատեցին միայն կիսով
չափ ազատել....

Այդպիսով Բերլինի կոնգրեսը
[Ժիւրքիաչափաբար քրիստոնեայ
ազգութիւնների ազատութեան
վերաբերութեամբ բաւականացաւ
կիսամիջոցներով, ինայելով Թիւր-
քիային:

Թիւրքիան ստորագրեց Սան-Ստեֆանօի դաշնագիրը, նա ընդունեց Բերլինի դաշնագրի վճիռները, իսկ այն, ինչ որ չը պետք է կատարվէր Սան-Ստեֆանօի դաշնագրի կամ Բերլինի կոնգրէսի վճիռների զօրութեամբ, այն բոլորը պետք է լրացնէր անգլո-թիւրքաց դաշնագիրը:

Բայց ի՞նչ ենք տեսնում...
Թիւրքիան ոչ Սան-Ստէֆանօի,
ոչ Բերլինի դաշնագիրն է կատա-
րում, ոչ էլ Մեղլիայից մասնաւոր
դաշնագրութեամբ նրա վրա դրած
պարտաւորութիւններն է իրագոր-
ծում:

Փոխանակ թիւքիային կա-
տարելապէս ջնջելու պետութիւն
ների շարքից, Լւարօպան այնքան
միամիտ էր, որ կրկին հաւատաց
թէ թիւքիան կարող է որպէս
պետութիւն գոյութիւն ունենալ,
վերանորոգութիւններ իրագործել,
որ և է առաջագիմութիւն անել,
նա հաւատաց թէ այսուհետեւ
դաշնագիրների զօրութեամբ թիւք-
քիայի քրիստոնեայ ազգերը ա-

պահոված են կամայականութեան
դէմ: Աւրօպան արհամարհեց ար-
մատական միջոցները և բաւակա-
նացաւ կիսամիջոցներով....

Եւ այդ բոլորը կատարվում է
ընդհանուր քաղաքական հաւ-
ասարակչութեան անունով:

Թիւրքերին քայքայվում է,
Թիւրքերին հասել է կատարեալ
անիշխանութեան, իսկ Եւրոպան
շարունակում է հաւատալ թէ այդ
պետութիւնը կարող է վերածնվել,
շարունակում է զոհել ընդունակ
քրիստոնեայ ազգութիւններին
մօնղօլական անընդունակ տար-
րին, շարունակում է զոհել քրիս-
տոնէութիւնը մահմետականու-
թեանը, շարունակում է համբ-
րել անիշխանութիւնը քաղաքա-
կան հաւասարակշռութեան ա-
նունով:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԳԱՆՁԱԿԻՑ

18 սեպտեմբերի

«Մշակի» № 101 նկարագրած լինելով տեղի հողերը երկսեռ դպրոցների զբոսժիններ ասված էր, որ վարչութիւնը կանխապէս վճռեց առաջել-կայ ուսումնական տարում զբամազլիսից ծախսել 1000 մանէթ, մենք մինչև այժմ սպասում էինք ինչպէս դրա իրագործմանը, նոյնպէս նոր ու-սումքիչները շտապին. անհ հասաւ ժամանակը և մեր լսածները այժմ տեսնում ենք իրագոր-ծած, միայն փոքր ինչ առաւելութեամբ: «Մշակի» ընթերցողներին արդէն յայտնի է որ տեղիս երկսեռ դպրոցները ունեն բանկերում և մաս-նաւորներին մօտ մօտաւորապէս 8400 մանէթ: Ինչպէս լսում ենք տեղիս հողաբարձութիւնը ստացել է իրաւունք թեմական առաջնորդից զբամազլիսից տարեկան ծախսել 1500 մանէթ և թէ՛ հողաբարձութիւնը զբամազլուս պէտք է համարի միայն այն գումարը, որը կտակով ասված է, որ միայն նորոք % գործարկի և դա հասնում է 1470 մանէթ. իսկ ֆինացեալ զբամարը իբրև եկամուտ կարելի է ամեն ծախ-մանակ գործադրել Թեմական վերատեսչից ստաց-վել են առաջագործութիւններ, որով ուղարկվում են այստեղ նոր ուսուցիչներ—օրիորդաց դպրոցի վերակադուհու և ուսնաց լեզուի դասատու-ներն այստեղով օրիորդ Խուբեանց 600 մա-նէթով ուսնիկով, և պարոն Հէրեմազանեանց իր կնոջ հետ նոյնպէս ուսուցչութեան և ձեռա-գործութեամբ պարագելու համար երկուսը ի միմիայն 900 մանէթ ուսնիկով: Լսեցինք որ այս տարի մեր դպրոցների ծախսը կը հասնի մօտաւո-րապէս 4500 մանէթի: Մինչ մուտքը 3000 բուբ-լի է: Տեղիս հողաբարձութիւնը այսպիսի անհա-մեմատ ծախսը տեսնելով ժողով կազմեց ամսի 15-ին հրաւիրելով և մեր քաղաքացիներից մի քանիսներին, որոնք երկար խորհրդակցելուց յե-տոյ կայացնում են հետեւեալ վճիռը: 1. Պարոն Ալպիկսիպեանցը որ վարում էր մինչև այժմ մեր դպրոցներում տեսչութեան և ուսուցչութեան պաշտօն ստանալով ուսնիկ 600 մանէթ, նաև առանձին կերպով վարում էր թեմ. վեր. օգնա-

կանի պաշտօնը և այդ պաշտօնով երբ նա գնում-մէքը գելադրէից դպրոցներին այցելութիւն, նորա տեսչութեան և ուսուցչութեան պաշտօնները Գանձակում մնում էին երեսի վրա ընկած, որը ապի յայտնի շէտա էր դպրոցների բարեկարգութեանը: Այդ իսկ պատճառով հողաբարձութիւնը կարգադրեց, որ նա, կամ ձեռք վերցնի օգնականին պաշտօնից և մնայ դպրոցներում տեսչ և ուսուցիչ ստանալով տարեկան 600 մանէթ ռոճիկ և կամ թողնէ ուսուցչութեան պաշտօնը, վարէ միայն տեսչութիւնը և ստանայ ռոճիկ 300 մանէթ: 2. պ. Հերմազանեանցին ընդունել հայոց լեզուի ուսուցիչ և տալ ռոճիկ 600 մանէթ: 3. որովհետև մեր օրիորդաց դպրոցին հարկաւորէ մէկ վերակացունի, երկար և բազմակողմանի խորհուլց յետոյ օրիորդ խումբանցը աւելի օգտակար և համապատասխան գտնելով լաւ տիկին Հերմազանեանցը, կարգադրեցին օրիորդ խումբանց ընդունել օրիորդաց դպրոցում յանձնելով նրան ուսսաց լեզուի, ձեռագործութեան գասաւորութիւնը և վերակացունիութիւնը տալով տարեկան ռոճիկ 600 մ. 4. որովհետև ոչինչ պաշտօն չէ մնում տիկին Հերմազանեանցին յանձնելու համար վասն որոյ նրան ազատ թողնել, կտրելով 300 մանէթ ռոճիկ, տունը և վարակաժպարտ: Օրաբքի միւս մասերի հետաքրքիր չեն վասն որոյ թողնում են:

Բացառելով համառոտապես թեմ. վեր. և տեղիս հոգ. կարդադրութիւնները այժմ դառնանք այն հարցին որ գեր. թեմական առաջնորդ կարդադրել է դրամագլուխ համարել միայն կատակով նուրիսը գումարը որ հանձնում է 1470 մանէթի և տարեկան մայր գումարից ծախսելը 1500 մանէթ:

Այդ օւսումնարանների կառավարութեան աղբիւրներից մէկն էլ դրամազօրին տոկոսն է, եթէ խնամքով կառավարվի այդ գումարը, կարծումեմ որ դրա տոկոսը կը հասնի մօտ տարեկան 650 մանէթ. դրամազօրից ծախսելով հասկանալի է որ պէտքէ նուազելի հետզհետէ ունորա $\frac{1}{10}$, իսկ մէկ քանի տարից յետոյ բոլորովին կը ծախսվի:

Այլքի առաջ ունենալով մէկ կողմից այս հանգամանքը, մյուս կողմից ժողովրդի սառնասրտութիւնը դէպի այս ուսումնարանը, չենք կարողանաւ չը գարմանալ թէ ինչպէս հեշտութեամբ վճակել գէր. սրբազան առաջնորդի կողմից այդ հարցը:

Վիտեմ ընթերցողներինք շատերը անգլիտալ-
ցաբար պէտքէ մեղադրեն մեր հասարակութեանը
նորա ստանաարտութեան համար և գուցէ իմ այս
բառերո շատերը երևակայաւոր համարեն, այդ
պիսիներէ համար ստիպուած եմ մի քանի խօս-
մով բացատրել այդ բաննր, Մեր հոգեւոր զարդի
մէջ իր 16 տարվայ ընթացքում շարունակաբար
լաւ, թէ վատ, անընդհատ ուսումը աւանդվել է,
բայց զարդը երբէք չէ կարողացել ժողովրդի
համակրութիւնը դէպի իրան գրաւել: Այս դրու-
թեան մէջն էր երբ 1875 թիւն նախկին թեմ.
վեր. այստեղ բանալով օրինորդաց զարդը խոս-
տումներ անելով ժողովրդոց նորա բարեխոս-
գութեան համար հրաշխիւ կամաւոր նուիրատ-
ւութիւններ անել, որոնք ստորագրվեցին 10 ամիս
ժամանակով ըստ ցամակութեան, Նախկին հոգ.
տուած հաւից պարզ նկատեցինք որ մի և նոյն
տուրքը հետզհետէ նուազվել է. դորա պատ-
ճառը ոչ մի բանի մէջ չհնգ տեսնում եմէ ոչ
ժողովրդի ստանաարտութիւնը, որը առաջա-
նում է ուսումնարանի աննախանձելի դրութիւնի:

Անցնեալ արևի հոյեմք. ամսում թեմ. վեր. գալով այստեղ և տեսնելով դպրոցները անառա-
նանձնելի դրութիւնը, ցանկացաւ բարեկարգել
հայանկերպ մի ծագութեամբ՝ ծախա՝ Գորգուղոյը
դորան ևս հետուից հայելով սպասում էր պտղին.
հասաւ հարցաքննութիւնը, եկաւ և թեմ. վեր.
բայց թէ ինչ պտուղ ստացաւ՝ արդէն յայտնի
է ընթերցողներին «Մշակ» լրագրի № 101-ի:
Հարցաքննութիւնից յետոյ պարտն վեր. հոգ
հետ խորհրդակցելով որոշում է այս ուսումնական
տարւոյ համար այլ ևս զբաւագլխից մտել 1000
մանկէթ, որով կայն լինի լաւ ուսուցիչներով
ուսումնարանը վերականգնելու և դրանէ ժո-

Խմբագրատունը բաց է առաջօրեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից) :

Յայտարարութիւնները ընդունվում են ամեն 1 երրորդ

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կօպէկ:

դողմերի համակրությունը բայց դա որքան ուղիղ ճանապարհի վրա է կանգնած այդ արդեն անցեալ տարվայ փորձը մեզ ցոյց է տուել։ Փաանի որ մեր դպրոցները զրուծիւնը այսպէս է և ժողովրդի սիրտը պարած դէպի այդ առաջադիւթութեան և լուսաւորութեան ազբիւր, արդեօք ինչ մէկ միջիթարական գրասական ունենք որ, մտածենք թէ այս նոր կտրգադրութեամբ ուսումնարանի զրուծիւնը կը բարւոքվի, կը վերականգնվի և ժողովրդի համակրութիւնը կը գտաի դէպի իրան և այնուհետև ոչ մի զորամագուի կամ արդեանց աղբիւր չէ հարկաւոր, ըստ որում ինքն ժողովուրդն է զբամադուիս, արդեանց աղբիւր, ղեկավար և այլն։

Թէէն ուսումնարանի ապագայ վիճակի վրա կարելի էր հաստատուն փաստերով խօսել, բայց նա մտախիւ երկարելու պատճառով թողում է մտաւեցնելով թէ՛ այսպէս շարունակելով միշտ կենի զանի տարի դպրոցը նիւթական ապէս կընէի, իսկ ուսումնարանը մասը մնալու է անփութիւր դրութեան մէջ:

ՆԱՄԱԿ ՍԻՄՖԵՐՈՊՈԼԻՑ

29 **սեպտեմբերի**

Այս օրերն պատահմամբ մի հայ երիտասարդի հետ մտայ Սիմֆերոպոլում գտնվող լուսեռականների ուսումնարանը, որ շնված է քաղաքից հեռու եղած թաղերից մէկում լուսեռականների եկեղեցու զաւթում, խնայէս ինձապատեցին, այս ուսումնարանը տասը տարուց ի վեր գոյություն ունի, առաջ եղել է երկսեռ, իսկ այժմ յանտեղ ուսանում է իսկայն արական սեռի

Մտնելով եկեղեցու գաւիթը ամենից առաջ հանդիպեց մեզ փոքրիկ պատշգամբի վրա կանգնած մի բարձրահասակ մարդ մօտ 40 տարեկան, մենք դիմեցինք նորան, ինձ հետ եկող երիտասարդը, նորան ծանօթ լինելով՝ ծանօթաբարեց և ինձ. իմացայ, որ նա ուսուցիչ է ուսւսերէն և գերմաներէն լեզուների և բնակվում է ուսումնարանին կից սենեակներումը իւր ընտանիքով: Մենք յայտնեցինք ուսումնարանի տեսնելու ցանկութիւն, որ իսկոյն կատարվեցաւ. ժամի 9-ն էր և դեռ ես դասը չէր սկսված, այս պատճառով հեռուից լսվում էր աշակերտանի աղաղակը: Մենք, ուսուցիչը նշանակեցով լուեցրեց աշակերտներին և այդ միջոցին մենք միասին մտանք դասատուն: Մեր աչքի առաջ երևացին 8 հասարակ նստարաններ, չորս կարգ դասած սենեակի լայնութեամբ, որոնց վրա նստած էին մօտ 40 տղայք 8—13 տարեկան, որոնք վճարում են ուսուցչին ամսական 2 բութը: Աշակերտները մեծ մասը լուեռեականներ էին. կային նաև երեք տաճիկ և 5 հայ-լուսաւորչականներ: Ժամանակի անյարմարութիւնը արգելեց մեզ չափ մնալ դասատան մէջ. չուտով «մնաք ըստեալ» ասացինք մեծ. ուսուցչին և դուրս եկանք դասատանից: Հանապարհին ես հետաքրքրվեցայ իմանալ ինձ առաջնորդող երիտասարդից՝ լուեռեականների ուսումնարանում գտնվող հայ մանուկների մասին: Նորա ասելով այն մանուկները հարուստ աղան երբ որդիք են, որոնց համար պարծանք է տալ իրանց որդկերանց նձմցէի վարձատանը, զրկելով նրանց մայրենի լեզուի ուսումից: Եւ ցաւալին այն է, որ նոքը այնպէս համոզուած են եղել թէ, մայրենի լեզուով ուսումը իրանց աւելի այնքան օգուտ չի տայ, որքան օտար լեզուները, և սորանով իրանց որդկերանց ազգութենից հեռանալու պատճառ են դառնում: Խորհուրդ կը տանք դուրան նման աղան երին թողնել այդպիսի համոզմունքը, որովհետև միայն մայրենի լեզուի ուսումնարան մէջ է կայանալով ապագայ սերունդի առաջադրմութիւնը: Թող լաւ հասկանան նոքա վերջին տողերիս նշանակութիւնը:

Գրիգոր Մատինեանց՝ Մ

ՆԱՄԱԿ ՔՈՒԹԱՅԻՍԻՑ

3 հոկտեմբերի

Ներդրումներն եմ խնդրում ձեռնարկել, որ ինձանից անկախ պատճառներով, վաղուց է ոչինչ չեմ հաղորդել Քուժայիսից:

Ինչպէս արդէն յայտնի է «Մշակի» ընթերցողներին, Քուժայիսի ծնական երկսեռ ուսումնարանի շինութիւնը պէտք է քանդվի ու նրա տեղ քարայնէն նոր տուն պիտի կանգնեցնեն, որի համար արդէն ստորագրութիւն է բաց արած: Այդ ապագայ շինութիւնը, ինչպէս լսել ենք, պէտք է սկսվի ներկայ հոկտեմբերի կէսին, կամ վերջում:

Հաստատ աղբիւրից իմացել ենք որ այդ շինութեան հիմքը օրհնելու համար, հայր Եսայի լեւոնյանը մտադիր է անձամբ հրաւիրելու Քուժայիս Ա. Գաբրիէլ արքեպիսկոպոսին:

Նախընթաց սեպտեմբերի վերջերում, մեր ծնական ուսումնարանը տեղափոխելին իր ինչ շինութիւնից եկեղեցու մօտ գտնվող մի տան մէջ, որ վարձված է տարեկան 300 ռուբլով:

Սեպտեմբերի 30-ին, չաբաթ երեկոյան, մեր հին ուսումնարանում կատարվեցաւ վիճակախաղ, զանազան ընծայած ու աշակերտութիւնների ձեռնադրոճ իրեղեններից, յօգուտ երկսեռ ծնական ուսումնարանի: Բազմութիւնը բաւականին հաւաքված էր: Նրանց մէջ նկատվում էին, բացի հայերից, նաև վրացիներ ու մի քանի ռուսներ:

Այդ զինքը հաւաքվեցաւ՝ 196 ռուբլ 20 կօպէկ. միւս օր, կիրակի, պատարագից յետոյ դարձեալ խաղացվեցաւ և այդ օրը մի ժամկէտ միջոցում հաւաքվեցաւ 44 ռ. 20 կ., ընդամենը հավաքվեցաւ 240 ռ. 40 կօպէկ:

Շնորհակալութեան արժանի են՝ ուսուցիչ լեզուի վարժապետուհի (այդ օրերը ուսուցիչ լեզու դաս է տալիս) թէ՛ տղայոց և թէ՛ աղջկանց (անց) օր. Տէր-Ստեփանեանցը, օր. Խօջայեանցը և հայր Եսայի լեւոնյանը երկուսը ուսուցիչները: Այդ օրերից ենք էլին տոմսակ ծախողները, որոնք տմեն մի այցելուին աղաղակ էին մասնակցելու այդ ազգագրութեան գործի մէջ: Այդ օրերից ենք էլին պատճառ, որ այս անգամ լաւ հետեւեց ռեճեցաւ վիճակախաղը:

Եսանկալի կը լինէր, որ այսպիսի արդիւնաբեր հնարքներ յաճախ գործ դրվին Քուժայիսում: Այդ հնարքները բացի ներկայիս օգուտ բերելուց, բարոյապէս էլ օգուտ են բերում մեր հայրենիքից դուրս Քուժայիսի եղբայրակիցներին, զարթոյնելով նրանց մէջ ազգութեան լուսաւոր կայծը:

ՆԱՄԱԿ ԱՍԽԱՆՔԱԿՈՒՅԻՑ

29 սեպտեմբերի

Տղայութիւն է անդրում մեր մէջ:

Ուսանողներին էլ ընկալելիքն է անչափաւոր գործածութիւնը առաջացնում է ստատիքային խանգարումն և այլ հիւանդութիւններ, որոնց վերջը երբեմն մահ է լինում:

Ամեն մարդ կարողութիւն չունի բոլորին հրաւիրելու, չգիտէր դասակարգի մարդիկ դիմում են կամ ինքնակոչ բոլորներին կամ եթէ հրաւիրում են բոլորները գաղտնապէս ուրիշ մասնաւոր անձերի սովորեցրած դերեր և ու գործ են դնում և հիւանդի դրութիւնը աւելի վատացնում:

Արեւելոցները մարդկային ազգի ամենաշնորհաւոր անկողինը մինչ, բաւական տարածված է այստեղ:

Առեւտրական ձեռքերից ամենաարդիւնաբեր գիւղացիներին է և մինչև այժմ կան երեսուներ չափ գինեւորներ և պէտք է կարծել որ դեռ կը բազմանան, ուրեմն Արաքսալը հրակայական քայլերով առաջ է գնում այդ ասպարիզի վրա: Տաքացնող խմորներին վնասները ամենքին յայտնի են: Սրանից մի ամիս առաջ մի 20—22 տարեկան երիտասարդ հարսած լինելով գրագրով մի քանի ֆունտ տանձ է ուտում և հիւանդանում է: Խմած ժամանակ ստատիքային մարտնչական գործարանների զօրութիւնները ակարացած են լինում և ուրեմն անկարող կերպով մարտնչում:

Հրաւիրված բոլոր իր զանազան տեսակ լուծողականներով և փոխադրականներով չը կարողացաւ օգնել նրան և նա մեռաւ 24 ժամից յետոյ սաստիկ չարաբանքներով:

Մեռածի մարմինը բոտ սովորութեան դրին եկեղեցու մէջ, բայց նրա արտադրած գործերը

հոտից ստիպված շուտով դուրս տարան եկեղեցուց: Մեռելներին եկեղեցում դնելը մի արմատացած սովորութիւն է որին ընդհատել չէ կարելի: Բայց միթէ չէ կարելի որ դիակի եկեղեցում մնալը կարճ ժամանակամիջոցով լինի, ինչպիսի ունեւոր որ նա արտադրում է վնասակար հոտ որ մանաւանդ ժողովրդի բազմութեան միջոցին կարող են պատճառ դառնալ զանազան հիւանդութիւններին:

Խ. Մառանկոզեան

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 14 սեպտեմբերի

«Մշակի» սեպտեմբերի 14-ին հրատարակված թերթի մէջ մեծարգոյ պ. Գրիգոր Նիկողոսեան այսպէս կը գրէ կարնի հայոց գաղթականութեան մասին. «այլ նա (պատրիարքարան) լռեց, քնեց և երազեց... հայոց աշխարհը պարտական է իրան և իր հայրենասէր զիւցաղն Գարութիւն եպիսկոպոսին»:

Այս գրութեան կը մեղադրուի Կ. Պօլսոյ պատրիարքարանը, իր թէ այսպիսի մահու և կեանք ժամանակի մը մէջ յօգուտ ժողովրդին և հայրենեաց չէ վարուած: Պատրիարքարանը կօնգրէսի գումարումն գրեթէ հինգ ամիս առաջ երեք վարդապետներ խրկեց. մին ի փոքր Հայս, միւսը ի վան և ի Մուշ, իսկ երրորդը, որ ես եմ, ի Պոտոս, ի խաղտիս և ի բարձր Հայս: Մեր պաշտօն, ոչ թէ միայն վիճակագրել էր, այլ և ժողովրդը յուսադրել և ապագային պատրաստել առ սեր ազգի և հայրենեաց: Ինձ վիճակված բաժնիւր արդարեւ ամենէն խղճալի էր, ժողովրդը մը, որ պատերազմական աղետներէ պաշարված ամեն կերպով կը տառապէր, որ ոչ միայն օսմանեան զինուորին հաց և կերակուր և բնակարան իսկ տալ բռնադատուած էր, այլ և հարկ ի վերա իսկ ունէր պետութեան սովորական տուրքն առաւելաբար հատուցանելու, ես այսպիսի նահատակ ժողովուրդեան մը այցելուն էի: 60,000 Հայոց այդ ժողովուրդն այն ատեն և ցայժմ իսկ, առաջնորդ և տէր չունէր: Արևելում և արեւմուտի պաշտօնս ի զուտ տանել յետոյ՝ ի կարին հասա, հուսկ ուրեմն, ճիշդ այն ատեն որ սկսեցէս վերջացած և ամեն բան յայտնվել սկսած էր: Գրութիւն... երբ Ս. պատարաք կը մատուցանէի և ժողովուրդն եկեղեցոյ մէջ լի էր, գրքի ընթերցման ատեն կրօնական ժողովոյ ատենադպիրն որ քովս կը սպասաւորէր, այդ հայրենասէր առաջնորդ Գարութիւն արագանին խրկեցի հրաման ուղղով որ քարոզի մի ժողովուրդեան և բացատրում պատրիարքական կոնգակին համեմատ, որոյ ընթերցումն անգամ չի թողարկեցաւ, այն ատեն որ Հայոց ապագային կը վերաբերէր: Առ այս կը վկայեն ոչ թէ կրօնական ժողովոյ ատենապետ արժ. Ա. հայրը, այլ և աղջկանց վարժարանի տեսուչ պ. Գրիգոր Արծղեանն ու քաղ. ժողովոյ ատենադպիր Լ. Ֆէնդին: Առջա երեքին հայրենեաց հարազատ որդիք հանդիսացան, զի կարելի խոցեցան ի մասին առաջնորդին այս զիւցաղական գործին, զի պատասխանած էր եպիսկոպոսը պատարագիս ատեն՝ թէ կոնգակին ընթերցման և քարոզի պէտք չը կայ... Այժմ երբ կարնոյ ս. առաջնորդն որովհետեւ ըստ իւրումն քաղաքագիտութեան գործելու ակադեմիկալ է, և գործած է, և որոյ մասին անհուն շնորհակալքս կը յայտնեմ, պէտք չէ որ պատրիարքարանը մեղադրվի և անիշատակ միան այն անձերը, որք առ սեր հայրենեաց մահու չափ աշխատեցան, որք ոչ թէ միայն բարոյապէս նեղվեցան, այլ և նւթապէս, մուրացկանի պէս ապրելով: Զայս ամենայն քաջ գիտե՛ պ. Նիկողոսեան, մանաւանդ որ անձնապէս բարեբար իսկ հանդիսացաւ ինձ կատարեալ ազգասիրութեամբ: Ես որովհետեւ ի կարին հեռագիր ընդունելի պատրիարքարանէն դարձաւնել ի Կ. Պօլսոյ, ուստի Բասիլէն ի կարս անտի ի Թիֆլիս ճանապարհորդելիս փութով Այստեղ երբ լսեցի որ պաշտօնէտեղի և աշակերտողը Էլմիթանէն ցարդ ապահովուած չեն ի մասին ապագային հայրենեաց, և թէ միամտաբար գաղթելու մտադիր են, անմիջապէս յիշմիտելիս փութացայ, ուր հայել եօթն օրէն Նորին Հայրապետութեան վեհափառ երեսացը ներկայանալու պատիւն ունենալով մեկնեցայ անտի 30 մանէթ ճանապարհի ծախսով... հայել հասա յիկտիր գիւղ, ահա լսեցի արձափելի գաղթելու վրա են, հոն փութացայ, տեսայ որ պատրաստի են իրենց տներն ու ցորենի կոյտերն ու խոտերու դեղերն այրելով գաղթելու, խրատելով

հանդարտելի, ապա ի Պայազէն հասնելով ժողով կազմելով ձիւաւոր մարդ յղեցինք Յովհաննէս վարդապետին, որ զիւցաղեաները ժողովի կանչէ ի վանս վիճակին: Գիշերը լսեցինք որ Ալաշկերտի համայն զիւցաղեք ունեցածին այրելով և որոց հետեւելով մօտակայ մէկ քանի զիւղեր ճամբայ ելած են, անմիջապէս ձիով Մուսուրի մօտ առջեւին առի և ըսի, ինչու կը գաղթէք, պատասխանեցին թէ ուսաց պետութիւնը մեզ փող ու հող պիտի տայ... այդպիսի խոստում չը կայ, վայ ձեզ այսպիսի տարիէ ի վեր չարչարուեցաք, խաչվեցաք և թաղուեցաք, հիմա որ յարութիւն պիտի առնուք և լոյս տեսնէք, կը գաղթէք, կաթողիկոսն ու Պատրիարքը, Լազարեմ զօրապետը գրով կը պատուիրեն ձեզ որ չը գաղթէք: Չէք գիտէր որ ուսուցիչ ողորմած կայսր և Երօպայի խաչապաշտ թագաւորները ապահովութիւն առած են օսմանցիկն ձեր մասին... Ժողովուրդն այս ամենը լսելով լացաւ, «մենք ինչ գիտէինք, տէր մը չունեցանք որ հասկացնէր մեզ այդ ամենը»:

Արդ, այս ժողովուրդը ինչ ընելու էր, ետեւ կրակ ու բոց, առաջը նայեցան. յուսահատ լալով դէպի Ղարս գնալ հարկադրվեցաւ, որպէս զի գէթ ձմեռվայ տեն մուրացկանի պէս պատսպարվի և զարնան դառնայ: Թաշուր օրը մենք ժողովին մէջ մնացած զիւցաղեաները յուսադրեցինք որ չը գաղթեն բնաւ, որք և խոստացան: Այսպէս վերջացաւ սոյն եղբարկան թատրը որ տեղի ունեցաւ Էլմիթանի անհոգութենէն, ժողովուրդեան զիւրահաւանութենէն, ուսուսացող վերջին անգամ ամիս մը առաջ մանէթները բաշխելէն իւր ողորմութիւն, որ ժողովուրդեան փափաք մը տուաւ ի մուրացկանութիւն:

Արդ Էլմիթանի քիթի տակ եղած ժողովուրդը մը այսպիսի ահաւել ժամանակի մը մէջ անխնամ կը մնայ գրեթէ, և իր ապագայի մասին անտեղեակ կը մնայ, երբ կամախ, Գրի, Տերջան և Եղնիկայ երկուսը տարիէ ի վեր 70,000 հայ ժողովուրդ անառաջնորդ կը մնայ, երբ ազգին աշխատաւորները քաշալեւել չը կայ, երբ իմաստակութիւնն ու խարդան ձեւերը ամեն ուրեք կը գործվին, երբ սոյն ընդհանուր նպատակին— ազգային լուսաւորութեան նախապայքանն ուսուսումով— ընդհանուր կերպով չենք դիմեր, կը հաւատամ թէ մենք ոչինչ կարող ենք անել յօգուտ հայրենեաց:

Այսօր աստի կը մեկնիմք ի Կ. Պօլսոյ հոն մեր համարը տալու, և այն ատեն թող Աստուծոյ և ազգին առջև ներկայանան այն ամեն ազնիւ անձերն, որք թէ ի Թիֆլիս և ի Բայազէթ և ի կարին և յերզնկա հայրենեաց օգտակար ըլլալու կամքն ունեցան, փառքն ունեցան:

Վահան վարդապետ Պարտիզակցի

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 3 հոկտ.

Անցեալ օգոստոս ամսում ստացայ մի նամակ «Արարատեան ընկերութեան» գործակալ մեծապատիւ պ. Մ. Փ.—եանցից, որով խնդրում էր բանալ ստորագրութիւն նոյն ընկերութեան համար և Ալեքսանդրապոլում Արդարեւ այդ ընկերութեան օգնելու նպատակ և ցանկութիւն ունեցողներ շատ կային այնտեղ, և շատերն էլ նամակ ստանալու պէս առաջարկեցին իսկոյն գործը սկսել, բայց մի գործ ինձ ստիպեց թողնել Ալեքսանդրապոլ: Թիֆլիսում մի քանի ալեքսանդրապոլցի պարոններ իրանք անձամբ առանց իմ առաջարկութեան նուիրեցին հետեւեալ գումարը, որ ուղարկելով խմբագրութեանց ցուցակի հետ միասին, խնդրեմ ապագայէ ձեր թերթում իսկ ինչ կը վերաբերի Ալեքսանդրապոլում ստորագրութիւն բաց անելուն, բոլորովին փութա՛ եմ, որ մեծապ. Հայրապետ Ղուկասեանցը յանձնառու կը լինի կատարել այդ ալեքսանդրապոլցի պարոնների աղաքանքները հետեւեալներն են:— Սարգիս Շաթիրեանց իր հանգուցեալ կնոջ Հռիփսիմէ վէթիկեանցի յիշատակին 25 ռուբլ. Ստեփաննոս Գաբրիէլեանց 25 ռ., Սողոմոն Ղապաբեանց 15 ռ., Պետրոս Յովհաննէսեանց 15 ռ., Աւետիք Գաբրիէլեանց 5 ռ., Սիմէոն Հուր-Հիւր 5 ռ., Գեղամ Տէր-Պետրոսեանց 3 ռ., իսկանդար Խօյիցեան 3 ռ., Պարսամ Պարսամեան 3 ռ., Լուր—Լիւր 2 ռ., Նազարէթ Փշտամալլեան 2 ռ., Գրիգոր Պալաւսանեան 1 ռ.:— Ընդամենը գումարն է 104 ռուբլ:

Ս. Հուր-Հիւր

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Գանձակ, 29 սեպտեմբերի

Առաջարկութեամբ պ. Արսէն Թօխմախանի և գործակցութեամբ պ. Յ. Լալայեանի, ամսի 24-ին Գանձակում տրվեց գրականական երեկոյ յօգուտ «Արարատեան ընկերութեան» որից գոյացաւ 100 ռուբլ: Այս գումարից 4 ռ. ծախս է արած, ապագրված յայտարարութիւններին, տոմսակների և մշակների վարձ: Տուն և լուսաւորութիւն անվարձ նուիրեց պ. Պետրոս Նաբաթեան:

Այս հանդէսը առաջին անգամ էր Գանձակում և շատ լաւ աղբեցութիւն ունեցաւ հանգիստականների վրա, այնպէս որ յուսալի է, եթէ միւս անգամ կրկնվի այդպիսի երեկոյ, կամ որ և իցէ մի այլ ներկայացուցիչ լինի մանաւանդ թատրօնական, (որի զգեստները պատրաստելու համար, պ. պ. Նաբաթեանցիցը խոստացել են 100 ռուբլ) այն ժամանակ Արարատեան ազգօգուտ ընկերութեան համար մեծ արդիւնք սպասելի է: Ներկայացման համար սպասվում է Թիֆլիսից թատրոնական չորեր:

Ուղարկելով ձեզ վերոյիշեալ գումարը 96 ռ. փոխանակագրով ստանալու պ. պ. եղբարք Սիմէոնի գործակատար պ. Գնապկէից, խնդրեմ հասցնէք «Արարատեան ընկերութեան»:

Ն. Տէր-Ներսէսեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԻՆ

Ստացանք Պ. Ս. Մանգիլեանից յօգուտ Արարատեան ընկերութեան նրա հեղինակած «Համառօտ մանկավարժութիւն» գրքի 10 օրինակ:

ԵՐԵՒԱՆԻՑ մեզ հաղորդում են, որ այնտեղի հայոց թատրոնում կիրակի օրը հոկտեմբերի 8-ին դարձեալ մի ներկայացում կը տրվի:

Մեզ գրում են ՇՈՒՇՈՒՑ, որ այնտեղ թղթախաղը սաստիկ տարածված է. իսկուս են մեծ գումարներով:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՒՐԿԻԱՅԻ ՀԱՅԵՐԸ

«ГОЛОСЪ» լրագրի թղթակիցը սեպտեմբերի 28-ին Կ. Պօլսից գրում է հետեւեալ. «Կ. Պօլսում բնակվող հայերի մէջ բազմաթիւ կուսակցութիւններ կան, որոնք ցաւում են այն բանի վրա, որ ազգը վերջին պատերազմի ժամանակ բաց կերպով չընկաւ Ռուսաստանի զինուոր և որ ասիական Թիւրքիայի հայերը եւրօպական Թիւրքիայի բոլորների նման չապտամբվեցան, զէնքը ձեռքին անկախութիւն կամ ինքնավարութիւն ձեռք բերելու համար ուսուցիչ կայսրի հովանաւորութեան տակ: Այն ժամանակից երբ պատրիարքարանի պատգամաւորները Բերլինի կօնգրէսում համարեա կատարեալապէս յաղթվեցան, մեծ պետութիւնների համաձայնութիւնը չը ստանալով Ներսէս պատրիարքի պրօքրամը իրագործելու համար, այս կուսակցութիւնը յուզվում է և համարեա թէ մեղադրում է պատրիարքին իր հօտի առաջ: Այստեղից մեծ երկպառակութիւններ և անհամաձայնութիւններ են ծագում, որ երեւցան յուսման հայոց ազգային ժողովի մէջ:

«Այս ժողովը հրաւիրված էր սկզբից յուսման 23-ին և ցրվեցաւ մինչև օգոստոսի 2-ը. ժողովը հրաւիրելով պատրիարքին ներկայացնել իրան մանրամասն հաշիւ այն բանակցութիւնների որ նրա պատգամաւորները ունեցել են ինչպէս Պետրոսեանցի նոյնպէս Լօնդօնում և Բերլինում: Ազգային ժողովի անդամները նշանակված օրը հաւաքվեցան հաշիւը լսելու համար: Խոսքն ամբողջով լրվել էր պատրիարքարանի եկեղեցու դռների մօտ Տօպկապուռի մէջ, ուր նիստ ունէր ժողովը, որովհետեւ ամենքը սաստիկ հե-

տաքըրուութեամբ ցանկանում էին վիճաբա-
նութիւնները արդիւնքն իմանալ Բողոք հո-
գեւորական և աշխարհական պատգամաւորնե-
րը եկան լըիւ մի տեսակ ազգասիրական
ջերմ էր տիրել ժողովին, երբ ներսէս պատ-
րիաքը ամբիոն բարձրացաւ նա այն բանից
սկսեց, որ գործերի դրութեան բոլոր պատաս-
խատուութիւնը յանձն առաւ ոչ միայն
ներկայ եղողներին առաջ, այլ և նրանց փա-
ռաւոր նախաջայրերի հողիները և ապա-
գայ սերունդներին առաջ: Յետոյ անցնելով
գէպի իր պատգամաւորներին ունեցած բա-
նակցութիւնները, նա հասկացրեց, որ այս
պատգամաւորները գիմեցին ուրիշ պետու-
թիւններին և ոչ թէ Ռուսաստանին, իր հրա-
ւերքի համաձայն, որովհետեւ այս պետու-
թիւնը տնկարող համարեց միայնակ Հայաս-
տանի ազատութեան գործի համար աշխա-
տել: Վնագրութիւնքաց դաշնագրութիւնը—
ասաց պատրիարքը—կօնգրէսի ժամանակ կա-
յացաւ և չը թոյլ տուեց նրան հայոց հար-
ցով զբաղվել: Այնու ամենայնիւ ևս խնդրում
էի Սերոպայից միայն մէկ բան. հայոց կա-
ռավարութիւն Հայաստանում սուլթանի ծայ-
րագոյն իշխանութեան ներքոյ: Դուք բոլորդ
որ ընտրված էք հայերից ընդհանուր ծայ-
նաստութեան հիման վրա, խոստովանելով որ
ձեր մէջ զարկում է ազգի սիրտը, ասա-
ցէք. այդպէս չէր նրա ցանկութիւնը: Ասա-
ցէք. հետեւելով այս նախագծին, արդեօք
գործում էի ես ձեր կամքի համաձայն: Եւ
թող ձեր միտքայն պատասխանը հերքէ այն
բամբասանքը, որով մեղադրում էին ինձ, որ
ես չը գիտեմ գնահատել ազգի ձգտումները:
«Յետոյ անցնելով Բերլինի դաշնագրի 61-րդ
յօդուածի քննութեանը, ներսէս պատ-
րիարքը ցոյց տուեց նրա նշանակութիւնը,
որպէս աւիական Թիւրքիայի հայերի վեճակի
ապագայ բարեօրման վերջնական կէտ: Վսյս
յօդուածը—ասաց նա—մասամբ յետաձգում
է հայոց խնդրի լուծումը, բայց եթէ նա
ազգին անվճարեալ բաւականութիւն չէ տալի,
բայց և միւս կողմից, բոլորովին չէ ոչնչաց-
նում նրա յոյսերը: Միայն թշուառութիւնը
և մահը յանկուծակի տապալում են մար-
դկանց և ազգութիւնների վրա: Կենքը և
բարեկեցութիւնը կազմակերպվում են, ընդ-
հակառակը, շատ դանդաղ: Ահա թէ ինչի
համար մոլորվում են այն անհամբեր մարդիկը,
որոնք ասում են. ի՞նչ սկսեցինք, երբ աջո-
ղութեան վրա բոլորովին յոյս չէինք կարող
ունենալ: Ո՞վ ձեզանց կը ներէր ինձ, եթէ
ես յոյս չունենալով աջողութեան վրա, մէկ
կողմը քաշվէի և լռէի մեկ այնպիսի վայր-
կանին, երբ պէտք է Թիւրքիայի քրիստոնեայ
ժողովուրդների վեճակը լուծուին ստանալու
Դուք, որ ուշադրութեամբ լուծւ էք իմ խօս-
քերը, և մեր նախաջայրերի հողիները ինձ
կը ներէին արդեօք, եթէ որ ես չը գիմեի
ազգի ծայրագոյն խորհրդին մինչև անգամ
առանց, որ և իցէ յոյսի և պաշտպանութեան:

«Եւ ազգային ժողովը նրա պերճախօսու-
թեամբ յափշտակվելով, ընդմիջեց պատրիար-
քին հիացման բացականչութիւններով, որպէս
բողոք այն անիրաւ մեղադրանքների դէմ, որոնց
ենթարկվեցաւ պատրիարքը:

«Բայց մի՞թէ—շարունակում էր նա—մեր
ջանքերը անպտուղ քնացին: Հայերի անունը
առաջին անգամ մեծ վեցաւ հանդիսաւոր
դաշնագրի մէջ: Մի՞թէ մենք դրանից
վնասվեցանք: Այս դաշնագրի ներսէս վրա,
հայերը ազատված կը լինեն իրանց վրա ծան-
րացած դարեւոր զգականքներից: Մի՞թէ սա է
թշուառութիւնը: Սերոպայի ժողովուրդները
և կառավարութիւնները սովորեցան ճանաչել
և սիրել հայոց ազգը: Մի՞թէ սա է հա-
րուածը: Այն րօպէին, երբ ես խօսում եմ
ձեզ հետ, ուրիշ մեզանից աւելի նշանաւոր
ժողովներ, շատ կարելի է, մտադրութեամբ
լուծւ են հայոց վեճակին վերաբերեալ խնն-

դիրներ: Մի՞թէ սա առիթ է տրտմութեան
և յուսահատութեան: Ես ինքս բողոք ներ-
կայացրի մեծ պետութիւններ, ներկայացու-
ցիւններին: Բողոքը—ձայնարիւ է մէկ թոյլ
մարդու, և եթէ նա շատ անգամ անպտուղ
է մնում, այնու ամենայնիւ, ես յուսով եմ,
նա այդպիսի չի լինի մեզ համար: Մեզ մնում
է, այնու ամենայնիւ, Անգլիայի առանձին
հովանաւորութիւնը, որի կարեւորութիւնը,
ի հարկէ, ոչ ոք չի հերքի:»

«Վսյս ձառը ժողովի մեծամասնութիւնից մեծ
համակրութեամբ ընդունվեց, բայց, պէտք է
խոստովանվել, Ռուսաստանի կուսակիցներին
չը բաւականացրեց, և ժողովը, առաջ քան
վճիւր կայացնելը, մէկ առանձին յանձնաժո-
ղով նշանակեց, որին յանձնեց պատրիարքի
տուած ծանուցումների ղեկուցումին կազմել:

«Վերջին ժամանակներում Հայաստանից
ստացած լուրերը, այնու ամենայնիւ հայերի
համար ոչինչ միջոցաւորական բան չեն պա-
րունակում իրանց մէջ: Ձեզ առաւել լաւ յայ-
տնի է, որ ռուսաց զօրքերի հեռանալու
ժամանակից, զուրկըրը և չէրկենները նորո-
գեցին իրանց հրէշային զազանութիւնները:
Կ. Պօլսում հրատարակվող հայոց լրագիրները
լրված են այս բարբարոսների չարագործու-
թիւնների նկարագիրներով:

«Այդ բարբարոսների անկարգութիւններից
առաջացած դաղձականութիւնը, միայն կու-
սակցութիւնների անբաւականութիւնը սաստ-
կացրեց, որոնք նախատում են ներսէս պատ-
րիարքին այն պատճառով որ նա յոյսը դրեց
Անգլիայի վրա, և որոնք ցաւում են, որ նա
անպայման չէր աշխատում Հայաստանի աւ-
տօնօմիան ստանալ, զնելով իրան Ռուսաս-
տանի առանձնակի հովանաւորութեան ներ-
քոյ:

«Նշագրեալ «Ճէրլուսման» Եփեսոս լրագրի
մէջ տպված հեռագրից երևում է, թափա-
ռական ջուրղերը յարձակվեցան հայոց Խօ-
տօրըրը գիւղի վրա, որը երգողութիւն վեց ժա-
մկայ հեռաւորութեան վրա է գտնվում, և
կոտորեցին այդ գիւղի համարեա բոլոր բնա-
կիւններին: Եւ այդպէս, Թիւրքաց իշխանու-
թիւնները եթէ այդպիսի սպանութիւնների
համախոհներ չեն հանդիսանում, գոնէ դրանց
առաջն առնելու գորութիւն չունեն:

«Պատրիարքը, լրագրական այս տեղեկու-
թիւնները ստանալուց յետոյ, Բերլինի դաշ-
նագրի 61-րդ յօդուածի վրա հիմնվելով, դի-
մեց Կ. Պօլսում գտնված բոլոր մեծ պետու-
թիւնների դեսպաններին, և նրանք պարտ
համարեցին անյապաղ դիմել Բ. Դրան առա-
ջարկութիւններով, որը, ինչպէս միշտ, պա-
տասխանեց նրանց, որ կը հրամայի իր զե-
նուորական զլխաւորներին որոնել և պատ-
ժել յանցաւորներին: Բայց այս խոստումները,
ինչպէս շատ անգամ, ի հարկէ ոչինչ հետե-
ւանք չեն ունենայ: Պատրիարքը, բացի դրա-
նից այս ցաւալի անցքերի առիթով թագ-
րիւրով դիմեց Բ. Դրան: Նա մասնաւորա-
պէս պահանջեց—և եւրօպական դեսպաններին
ևս պաշտպանեցին նրան—որ օտոմանեան
գործակաւոր Նեֆիլի-բէյ և Երզրու-մի նա-
հանգապետը հրաժարեցրած համարվեն ի-
րանց անհոգութեան և կամ թուլութեան
պատճառով: Բայց ոչ նա, ոչ դեսպանները
չը կարողացան այս բաւականութիւնը ստա-
նալ: Պարոն Լայարդ իր ընթերցանի նախա-
գիծներով չէ կարողանում ոչ մի քայլ առաջ
գնալ: Մի խօսքով այս թշուառ հարցի մէջ,
ամեն բան մնում է իր նախկին դրութեամբ:
Իսկ ինչ որ ռուսաց դեսպանին է վերաբե-
րում, միայն մէկ բան կարողացաւ նա անել,
այն է՝ որ պատրիարքի խնդրելը առանց ու-
շացնելու Պետերբուրգ ուղարկեց:

«Այնու ամենայնիւ անկարելի է որ գործերի
այդպիսի դրութիւնը երկար ժամանակ կա-
րողանայ շարունակվել ընդդէմ մարդկութեան
իրաւունքների ժամանակ է, վերջապէս, հաս-

կանալ, թէ իր շահերով կուրացած Անգլիայի
հովանաւորութիւնը, փոխանակելով Ռուսաս-
տանին, մէկ միջոց չէ արդեօք, որը նպատակ
ունի միայն անգլիական քաղաքականութեան
աջողեցնելը արեւելքում, և ոչ թէ պաշտպա-
նել քրիստոնեաների ապահովութիւնը: Ան-
գլի. թիւրքաց դաշնագրութիւն չի փոխարկի
արդեօք, Բերլինում մեծ պետութիւնների սո-
րաքրած հանդիսաւոր դաշնագրերը, մէկ դա-
տարկ խօսքի: Եւ եւրօպայի համար չը հա-
սան արդեօք ժամանակ առաջ բերելու դաշ-
նագրի 61-րդ յօդուածը, համախոհված իրանց
ձեռքին վերցնելու համար թշուառ հայերի
պաշտպանութիւնը:»

ԱՌՍՏՐՈՒՆԳԱՐԻԱ

Աւստրիական զօրքերի ունեցած վերջին
աջողութիւնները Բօսնիայում և Հերցեգով-
ինայում, ապատարմութեան ճնշելը, երկու
նահանգների դրաւել կառավարութեան մի
քանի շահեր է խոստանում: Այդ օգուտները
կառավարութիւնը մի փոքր ուշ է ստանում,
աւստրիական զօրքերի ջարդվելը հասարակ
ապստամբներից, զօրքերի կրած մեծ կորուստ-
ները առիթ են տալիս կառավարութեան
թշնամիներին յարձակվել նրա վրա:

Կառավարութեանը այժմ փող է հար-
կաւոր Բօսնիայում և Հերցեգովինայում կա-
նօնաւոր վարչութիւնների կազմակերպելու և
հազել թէ վերջին աջողութիւնները այնքան
ապաւորութիւն ունեցած լինեն պարլամենտի
անդամների վրա, որ նոքա համաձայնվեն նոր
կրեդիտ բաց անել կառավարութեան հա-
մար: Ամեն տեսակ փայլուն օգուտները ան-
հետանում են ֆինանսական մտախոհութիւն-
ների առաջ: Դրպանը գերմանացիների ամե-
նագայուն տեղն է: Անգարիայում ի հարկէ
ամենից շատ կաշխատեն, որ նոր ծախսեր
չը լինեն և դրանց այդպիսի վարմունքը ան-
կասկած կազդէ և գերմանացիների վրա: Ան-
գարացիները և գերմանացիները Բօսնիա և
Հերցեգովինա դրաւելու մտքի ամենաջերմ
հակառակորդներ են, բայց որովհետեւ նրանք
այժմ էլ ոչինչ չեն կարող անել կատարված
իրողութեան դէմ, աշխատում են, որ գո-
նէ որքան կարելի է քիչ ծախսեր անեն, մա-
նաւոր որ ծախսերի ամենափոքր բաժինը
վճարեն:

Վաղուց սպասված միւնիստրական կրեդիտը
Անգարիայում այժմ կատարված իրողու-
թիւն է: Անգարական միւնիստր նախագահ
Տիսա իր միւնիստր ընկերների հետ մտածե-
ցին, որ գրաւած երկիրներում քաղաքաւոր-
թիւն լինէ և կուլտուրա մոյցնելու հա-
մար հարկաւոր եղած ծախսերի վճարելը
Անգարիան չէ կարող վճարել և այդ պատ-
ճառով ամբողջ կարիքները հրաժարական
տուեց: Նոր միւնիստրութիւն կազմելու հա-
մար բաւական դժուարութիւններ են ա-
ռաջ գալիս, բայց հրաժարականը ընդուն-
վեցաւ կայսրից, որովհետեւ Տիսա և իր ըն-
կերները չը նայելով բոլոր համազմունքներին
պնդեցին իրանց հրաժարականի վրա:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Վիէնայից լրագիրներին հեռագրում են,
որ Բ. Դրան բողոքը աւստրիական զօրքերի
Բօսնիայում գործած անկարգութիւնների մասին,
վատ ապաւորութիւն գործեց Վիէնայում: Կոմս
Անդրաշի բարեկամները հաւատացնում են, որ
բողոքը գրած է Ռուսաստանի թելադրութեամբ,
որը կամենում է կուլցնել Աւստրիային թիւր-
քայի հետ: Աւստրո-Ունգարիայի և Թիւրքիայի
յարաբերութիւնները չափազանց լարված են:

—Ցեթինից հեռագրում են, որ այնտեղ
գտնվող թիւրքաց կանօնաւոր զօրքերը ապրա-

տամբվել և միացել են «Ալբանեան ընկերու-
թեան» հետ:

—Լրագիրներին Մայտա կղզուց հեռագրում
են, որ հոկտեմբերի 4-ին Հնդկաստանի զօր-
քերի վերջին բաժինը հեռացաւ այնտեղից,
Հնդկաստանի զօրքերի հեռանալու համար բնա-
կիւնները շատ ցաւում են, նրանց վարքը բնա-
կիւնների հետ շատ լաւ էր:

—Վիէնայից «Times» լրագրին հաղորդում են,
որ ռուս-թիւրքաց դաշնագրի աջողութեւ համար
շատ քիչ յոյսեր կան: Այդ դաշնագրի նպատակը
կը լինի լրացնել և քննել այն հարցերը, որոնց
կօնգրէսը թողել է, որ այդ երկու պետութիւն-
ները քննեն, Ռուսաստանի պահանջները Սան-
Ստէֆանոի դաշնագրի վրա են հիմնված:

—Լրագիրները հաղորդում են, որ Բուխարայի
ազգային ժողովը փակ նիստի ժամանակ մի վճիւր
կայացրեց, որի մէջ յայտնում է իր ցաւակցու-
թիւնը այն զոհաբերութիւնների համար, որ Բու-
խարայի պէտք է բերէ մեծ պետութիւնների կամքի
համեմատ:

—«Standart» լրագրի հաղորդում է, որ Ֆրան-
սիան մի նաւատորմ կուղարկէ Միջերկրական
ծովը: Այդ նաւատորմը բացի մանր նաւերից
կազմված կը լինի տասը զրահակիրներից 130
թնդանօթներով և 6000 նաւաստիներով:

—«Times» հաղորդում է, որ Թիւրքաց բոյ-
րամի օրը անգլիական հաւատարմատուրը Կիպ-
րոս կղզու վրա յայտնել է թագուհու կողմից, որ
Կիպրոսի վրա օրէնսդիր ժողով կը կազմակերպվի,
ժողովի կէտը պէտք է Կիպրոսի բնակիչներ լի-
նեն:

«Վիէնայից լրագիրներին հաղորդում են, որ
գնեւերալ Ֆրիւսովիչի ուղարկած լուրերի համե-
մատ Բօսնիայի ազգաբնակիւնները յայտնում է
իր անկեղծ ուրախութիւնը ապստամբութեան
ճնշելու պատճառով: Կայսրը մի հրովաւառակով
յայտնում է իր շնորհակալութիւնը թէ գնեւերա-
լին և թէ քաղ զօրքերին և յոյս ունէ, որ գրա-
ւած երկիրներում այսուհետեւ հանգստութիւն և
բարօրութիւն կը լինի:

ՄԵՇԱԿԻ ՀՅՈՒՄՈՐԻՏԵՐ

ՄԻՋԱԶԳՈՒՅՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՒՆՑ

Վիէնա, 4/16 հոկտեմբերի: «Presse»
լրագիրը հաղորդում է, որ աւստրիական
կայսր Ֆրանց-Յովսէփ յանձնեց Պրէտիսին
կազմել պարլամենտական կարիքներ:

ՄՈՍԿՈՎԱ, 4/16 հոկտեմբերի: Այսօր Բովա-
նովիչ հանդիսով մուտ Մօստար: Բնակիչները
սիրալիք ընդունելութիւն արին:

Վիէնա, 4/16 հոկտեմբերի: «Presse» և
«Fremdenblatt» լրագիրները հաղորդում են,
որ Աւստրիայի պատասխանը Կարաթէօյօրի-
փաշայի առաջարկութիւններին շուտով կը
յանձնվի, թէպէտ չէ կարելի հաւատալ, որ
այդ պատասխանը, ինչպէս ամեն կողմից հա-
ւատացնում են, լեքը լինի սպանալիքներով:
Թիւրքիայի վերաբերութեամբ: Անկասկած է
միայն, որ պատասխանը չափազանց վաճառա-
կան և պարզ է: Լրագիրները միաձայն հա-
ւատացնում են, որ երկի կայսրը յանձնեց
Պրէտիսին կարիքների կազմելը:

ԼՕՆՈՆ, 5/17 հոկտեմբերի: Կ. Պօլսից
տեղեկացնում են. Անգլիական զինուորական
լեւզօրը վերադարձել է այստեղ և հաստա-
տում է ռուսաց զօրքերի վերադարձը գէպի
Զօրու: «Standart» լրագրին հեռագրում են
Սիմլայից, որ այնտեղ սպասում են էմիրի
պատասխանին:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 5 հոկտեմբերի: «Правит.
Вѣстн.» հաղորդում է, որ արտաքին «գոր-
ծերի միւնիստրութեան բաժնում նշանակված
են իսկական պետական խորհրդատու կոմեր-
հեր Դավիդով իբրեւ զիւլյոմաւորական գոր-
ծակալ և գլխաւոր հիւպատոս Բօլգարիա-
յում, իշխան Ցերետեւի՝ գլխաւոր հիւպա-
տոս Արեւելեան Ռուսիայում, պետական խոր-
հրդատուներ՝ Օբերմիլեր գլխաւոր հիւպա-
տոս Երզրումի մէջ և Տիմօֆէւի՝ հիւպատոս
Տրապիզոնի մէջ: Այսօր սպասում են Մեծ
Իշխան Նիկօլայ Նիկօլայիվիչի գալուն:

В У С А Р О Н Т Р Е Б

ՀԱՐԱՊԱՐՈՐ Է մի տուն, որի մէջ տեղաւորվի թիֆլիսի գլխավոր պոլիցմէյստեր, նրա կանցելարիան և հրաշէշ գունդը իր սայլերով: Տունը պէտք է լինի քաղաքի կենտրոնում, պէտք է ունենայ ախոռ 36 ձիաների համար, նոյնպէս մեծ բակ և յարմարաւոր մուտք:

Թիֆլիսի ԲԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ իրանց տունը յիշեալ բնակարանի համար տալ ցանկացողներին հրաւիրում է մինչև հոկտեմբերի 5 յայտնել վարչութեանը տան վարձի մասին մանրամասն պայմանները.

Председатель Тифлисского общества покровительства животнымъ доводитъ до свѣдѣнія членовъ общества и всѣхъ интересующихся дѣломъ покровительства животнымъ, что засѣданія, начиная съ октября мѣсяца сего года, назначаются каждое 5 число для правленія общества и каждое 20 число для очередныхъ общихъ собраній членовъ общества, въ 7 часовъ вечера, въ помѣщеніи канцеляріи управленія Кавказскаго Коннозаводекаго округа (домъ Читахова, на Сергѣевской улицѣ).

ՄԵՏԱՔԱՅԵՆ ԱՊՐԱՆԻՔՆԵՐԻ ՄԱԳԱԶԻՆ ԹՈՎԱՐԱՆ ԽԱՆԴԱՄԻՐՈՎԻ (նախկին ԽԱՆԴԱՄԻՐՈՎԻ) տեղափոխված է վերամիջոցակալ փողոցի վրա գտնվող խոսքի և զինքի ներկաների հրապարակի վրա ԽԱՐԱՉՈՎԻ տանը, Թիֆլիսի փողոցադարձ կրէդիտի ընկերութեան շինութեան տակ: Գայտնելով որա մասին Թիֆլիսի հասարակութեան, մեծայայտ եմ որ նա իր այցելութիւնները չի պակասեցնի իմ մագազինից, հաւատացած լինելով, որ ինձանից դուրս եկած ապրանքները լաւ յատկութիւններ ունեն և գները շատ չափաւոր են:

Մամուլի տակից դուրս եկաւ և ծախվում է Ս. Մանդրինսկիի հետեւեալ աշխատութիւնները.

1) Նա հապտատակն և հայրենի աշխարհ, երրորդ տարվայ ուսմանը և ընթերցմանը. գինն է 65 կ.

2) Համառոտ մանկավարժութիւն. գինն է 1 ռ. 50 կ.

МАГАЗИНЪ шелковыхъ товаровъ ТОМАСА ХАНДАМИРОВА (бывшій ХАЛАТОВА) перемѣщенъ съ Велѣминовской улицы дома Хосроева на Эриванскую площадь въ домъ ХАРАЗОВА, подъ Тифлисскимъ обществомъ взаимнаго кредита. Объявляя о семъ Тифлисской публикѣ лыцу себя надеждою, что она не оставитъ своимъ посѣщеніемъ мой магазинъ съ тою увѣренностью, что отпускаемые мною товары будутъ добротачественные и цѣны самыя умѣренныя.

ԹԻՖԼԻՍԻ ԲԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է, որ իր ներկայութեամբ հոկտեմբերի 18-ին 1878 թ. նշանակված է առնուրդ առանց կրկնաձուլիչի Նաւթուխի նաւթի հորերի ետքը համարները դատարկ տեղի հետ կապալով տալու համար:

ԹԻՖԼԻՍԻ Ներսիսեան հայոց դպրոցում հոգաբարձական խորհրդարանի մէջ հոկտեմբեր ամսի 18-ին, երեկոյան 8 ժամին, կը լինի աճուրդ (առանց կրկնաձուլիչի) կապալով տալու դպրոցին պատմական կառուածքը, որ գտնվում է քաղաքի 2 բաժանման 12 փողոցում, Սաղի վրա: Պայմանաթուղթը կարելի է կարգաւ հոգաբարձութեան գլխաւոր տան մէջ ամեն օր, բացի կիրակիից և տոներից, ցերեկվայ 10-ից—12 ժամին:

ԹԻՖԼԻՍԻ ԲԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է, որ հոկտեմբերի 18-ին ներկայ տարվայ իր ներկայութեամբ կը լինի աճուրդ առանց կրկնաձուլիչի Մնացականեան կամուրջի մօտ կուր գետի վրա գտնվող երկու պարօմների պահելը կապալով տալու համար երեք տարի ժամանակով:

Մեր կողմից հիմնված լրագրիչները կամ ռուս կամ ռուսաց լրագրիչները ծախվում է հատը 15 կոպէկով միմիայն Ջաքարեայ Գրիգորեանի և Զարկվանի գրաւաձուռանոցներում Ալէքսանդրեան տպի գրական:

Գրիգոր Տէր-Մելքիսեդէկեան

ՔԱՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ „ԹՈՒՍԱՍԱՆ“ ՀԱՆՏԻՑ (ՀԱՆՔԻՑ), ՈՐ ԳՏՆՎՈՒՄ Է ԶԵՆՈՒՄԻ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆԻ ԿՈՒՐՍԵԱ ԳԻՒԼՈՒՄ

ԸՆԿ. ՆԵՅՄԱՆ—ՀԵՆՆԵԳ

Ծախվում է ՇԵՆՆԵԳԻ ՊԱՎԼԻԴՈՆՈՒՄ ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ՄԻԱՍԻՆ ԱՄԲՈՂՁ ՎԱԳՈՆԵՐՈՎ ԵՐԿԱԹՈՒՂՈՒ ԿԱՅԱՐԱՆԻՑ ՊՈՒԴԸ 25 ԿՈՊ., ԻՍԿ ՓՈԳՐ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ԿԱՐԵԼԻ Է ԳՆԵԼ ՔԱՂԱՔԻ ՄԵՋ ԳՏՆՎՈՂ ՊԱՆԵՍՏԻՑ ՊՈՒԴԸ 28 ԿՈՊԷԿՈՎ:

ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ (ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԵՈՒՄ)

Վաճառվում են Բերլինի կոնգրէսին ներկայացած հայ-պատգամաւորների լուսանկա պատկերները

1. ԽՐԻՍՏԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ ՄԵՃ ԳԻՐԵՐՈՎ (կարկէտից)	60 կ.
2. ԽՈՐԷՆ ՆԱՐԲԵՑ ԳԻՐԵՐՈՎ (վեզեանից)	30 .
3. ԽՈՒՄԲ ՎԵՐԵԼԵԶԱՆԵՐԻ ԻՐԱՆԵ ԶԱՐԱՈՒՅԱՆԵՐՈՎ	60 .
Օտար քաղաքներից գումարով գնողներին 50 և 25 կ. իւրաքանչիւրը:	

ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ (ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԵՈՒՄ)

Վաճառվում են հետեւեալ հայերէն գրքերը

1. Ն. ՏԵՐ-ՂԱՆԴԵԱՆ Մայրենի լեզու. ա. տարի վեցերորդ տիպ.	35
2.	40
3.	70
4. Ղ. Աղայեանի՝ Ուսումնի Մայրենի լեզուի, երրորդ տիպ.	15
5. ՏԵՐ-ՍՈՒԽԱՆԵԱՆԻ՝ Աղբուրդ քրիստոնէական հաւատք.	50
6. Գ. Կարեւալ. Այվազեան Նախակրթանք գրաբար լեզուի մ. ա. հինգերորդ տիպ.	40
7. ՏԵՐ-ՂԱՆԴԵԱՆ՝ Русское Слово	35
8. Արմենիան՝ Հայոց պատմութիւն երկրորդ տիպ.	60
9. Հատընտիր ընթերցանաձք ի մատենադրաց նախնեաց հանդերձ ծանօթութեամբ վիճնա Թոռնեան	4
10. Թորոս Լ. և ուրիշ պատմական վէպ ազգ. կեանքից	1

Այս օրերս կը ստանանք վենետիկէ Սաճիւն բառարաններ, Հայաստանի քարտէզներ և ընտիր մատենագիրների աշխատութիւններից շատերը:

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 6				Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Ց Ո Ց 8				ԹԻՖԼԻՍ, 1878.			
ԹԻՖԼԻՍԻ ՎԱՃԱՌԱՆՈՑ				ՓՈԹԻ-ԹԻՖԼԻՍԵԱՆ ԵՐԿԱ-ԹՈՒՂԻ				ՓՈՍՏ			
(Հոկտեմբերի 5-ին)				ԹԻՖԼԻՍԻ ՎԱՃԱՌԱՆՈՑ				ԹԻՖԼԻՍԻ ՎԱՃԱՌԱՆՈՑ			
Բ.	Կ.	Ն.	Կ.	Բ.	Կ.	Ն.	Կ.	Բ.	Կ.	Ն.	Կ.
Ասկի (պոլիցմէյստերի)	8	25	1520	Թիֆլիսից փոխաւ ֆոթի (ճանապարհորդների գնացքը) 9	9.21	5.18	11.58	Ամեն տեսակ թէ նա-մակներ, թէ լրագիրներ և թէ ծանր փոստ ամեն տեղ ուղարկելու, ընդունվում են ամեն օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Հիւանդների ընդունելու-թիւնը 8-ից մինչև 10 ժամը յունիսի 1-ց մինչև սեպ-տեմբերի 1-ը:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Հին 82 պր. մ. արծ. 1000 մ.	1235	—	—	Մինչև Միխայիլովօ (խառն գնացքը) երեկոյան 5 ժամ, 18 րոպէ:	1.29	11.57	6.47	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վագրիչի 50/100 առաւօտ փո-խառնութեան տու. 100	232	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Նրկորդ 50/100 վրդիչի	228	—	—	Փոթի	6.47	9.31	7.56	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Մարսիկի կուրսը 251/2—	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Լոնդոնի կուրսը 0/100	9	97	100	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վենայի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	4	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10 ժամ:	ՄԱՍԱՍԱՆԻՆԻ
Վալիսի կուրսը 121 1/2	100	—	—	Փոթի	9.13	12.13	5.39	Երկու օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէս օրից յետոյ 3 ժամից մինչև 10			